

Ivana Knežević
Muzej Slavonije Osijek

OSJEČKA BIBLIOGRAFIJA – OD PRIKUPLJANJA DO DIGITALIZACIJE

ZAVIČAJNA ZBIRKA ESSEKIANA KNJIŽNICE MUZEJA SLAVONIJE OSIJEK

Knjižnica Muzeja Slavonije Osijek specijalna je, muzejska knjižnica bogate prošlosti i još bogatije, raznovrsnije građe. Njezine su zbirke od velike važnosti za kustose muzeja, kojima su prvenstveno i namijenjene, kao i za brojne druge korisnike – istraživače, znanstvenike, studente, profesore. Ipak, zavičajna zbirka Essekiana ističe se među ostalim zbirkama Knjižnice. Ona predstavlja najvažniji segment kulturne baštine za raznovrsna istraživanja o gradu Osijeku i šire. Tako mr. sc. Vesna Burić s razlogom naglašava kako je upravo zavičajna zbirka „osnova iz koje proizlaze sva proučavanja i istraživanja područja koje ona obuhvaća“.¹ Sustavno prikupljanje tiskovina objavljenih u Osijeku, tiskovina osječkih autora i onih tiskovina koje govore o Osijeku ili njegovim građanima započelo je 1903. god. nabavom 66 slavonskih kalendara tiskanih u Osijeku i Pešti. Vjekoslav Celestin, jedna od najznačajnijih osoba u povijesti Muzeja Slavonije Osijek, bio je svjestan važnosti zavičajne zbirke za Muzej i sam grad Osijek kada je pet godina kasnije javno pozvao građane Osijeka da daruju Muzeju sitni tisak, odnosno pozivnice, razglednice, kalendare, zatim plakate, novine i sl. građu² znajući kako su upravo te tiskovine neprocjenjivi izvori lokalne povijesti. Essekiana je značajno nadopunjena 1929. god. otkupom zbirke osječkoga sakupljača i velikoga bibliofila Oskara Friml-Antunovića te otkupom i darovima ing. Radoslava Franjetića.³

Prikupljajući raznovrsnu knjižničnu (knjižnu i neknjižnu) građu od početka osječkoga tiskarstva do danas, Essekiana je pohranila brojne raritete i dragocjene primjerke osječkih tiskovina, od sitnoga tiska do knjiga. Dakle, Essekiana okuplja sav knjižnični materijal koji se u bilo kojem smislu odnosi na zavičaj. Ona obuhvaća cjelokupan život osječke (slavonske i baranjske) sredine, odnosno njegovu povijest, topografiju, socijalno stanje,

¹ Burić, Vesna. Zavičajne zbirke: svrha i način. // *Osječki zbornik 20 (1989)*, str. 221.

² Usp. Burić, Vesna. Hemeroteka Muzeja Slavonije Osijek. // *Osječki zbornik 20 (1989)*, str. 123.

³ Usp. Burić, Vesna. Stara Gimnazijska knjižnica kao cjelina u knjižnici Muzeja Slavonije. // *Osječki zbornik 21 (1991)*, str. 176.

ekonomsku i političku strukturu, umjetničko stvaralaštvo, znamenite građane, tradiciju i običaje.⁴

Svaka zavičajna zbirka, pa tako i Essekiana, teži sveobuhvatnosti i cjelovitosti. Cjelovitost zavičajne zbirke razlog je njezine visoke vrijednosti za znanstveni rad, za stručnjake različitih područja, za obrazovne ustanove i šire građanstvo.⁵ Zato popunjavanje njezina fonda ima prioritet pred ostalim fondovima. Ilija Pejić opravdano tvrdi kako je zavičajna zbirka „presjecište u kojemu se isprepliću slike prošlosti s prizorima sadašnjosti“.⁶ Zavičajna zbirka Essekiana zbog svoje je iznimne vrijednosti, veličine i posebnoga rasporeda građe na policama⁷ smještena u posebnu prostoriju i njezina se građa ne posuđuje izvan Knjižnice. Time se postavlja pitanje korisnosti te građe široj zajednici s obzirom da građani najčešće niti ne znaju koju sve građu Essekiana okuplja u svom fondu. Zato nam u predstavljanju zavičajne građe uvelike pomaže katalog ili bibliografija.

OSJEČKA BIBLIOGRAFIJA

Bibliografija predstavlja popis bibliografski obrađene građe. Ona nastaje kao rezultat prikupljanja, odabira, opisa, vrednovanja, klasifikacije i objelodanjanja građe sa svrhom omogućavanja korisnicima brzo pronalaženje bibliografskih podataka koji su im potrebni za znanstveni rad, stručni rad ili za koju drugu svrhu. Prva prava hrvatska bibliografija jest Numizmatička bibliografija Dubrovčanina Anselma Bandure iz 1718. god. Riječ je o jednoj od prvih numizmatičkih bibliografija u svijetu. Ipak, najveći pothvat na polju hrvatske bibliografije poduzeo je Ivan Kukuljević Sakcinski kada je 1860. god. tiskao Bibliografiju hrvatsku, prvu hrvatsku retrospektivnu bibliografiju.⁸

Na slavonskom području od neprocjenjive je važnosti, do sada i jedina, Osječka bibliografija⁹ Marije Malbaše¹⁰. Osječka bibliografija nastala je kao

⁴ Usp. Vuković-Mottl, Srna. Zavičajna zbirka. // *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 21, 1-4 (1975), str. 17.

⁵ Isto.

⁶ Pejić, Ilija. Zavičajna zbirka kao jedan od oblika djelovanja knjižničara u društvenoj zajednici. // *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 39, 1/2 (1996), str. 114.

⁷ Monografije su smještene na police kronološkim redoslijedom (prema godinama), časopisi su abecedno posloženi, dok se novine i sitni tisak zbog nedostatka prostora nalaze u drugoj zgradi, u Odjelu hemeroteke.

⁸ Bibliografija. // *Hrvatska enciklopedija*. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 1999-2009. Sv. 2. 2000. Str. 101-102.

⁹ Kataložni listić Osječke bibliografije:

MALBAŠA, Marija¹⁰

Osječka bibliografija : tiskarsko-izdavačka djelatnost u Osijeku od 1742. do 1978. godine / Marija Malbaša. – Osijek: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, Centar za znanstveni rad, 1981-1985. – 2 sv. ; 25 cm. – (Hrvatska bibliografija. Niz C ; knj. 6 ; 7)

Sv. 1 : (1742-1944). – 1981. – 587 str., 20. str. s tablama

Sv. 2 : (1945-1978). – 1985. – 437 str.

¹⁰ Marija Malbaša, profesorica njemačkog i francuskog jezika i književnosti te viša knjižničarka u Muzeju Slavonije, nezaobilazno je ime novije osječke povijesti. Uvelike je zadužila osječku kulturu i znanost. Shvaćajući važnost bibliografske djelatnosti, nastavila je rad svojih prethodnika (npr. J. Bösendorfera) vezan uz istraživanje tiskarstva i izradu bibliografija. Dobitnica je Kukuljevićeve nagrade, najvećeg stručnog priznanja u knjižničarskoj struci. Društvo knjižničara Slavonije i Baranje osnovalo je 2005. god. povelju „Marija Malbaša“ za nagradivanje istaknutih članova Društva koji su godinama radili na njegovoj izgradnji i promociji.

rezultat dugogodišnjega rada Marije Malbaše na zavičajnom fondu, a taj opsežan i zahtjevan posao ona je ostvarila zahvaljujući dugogodišnjem radu u Muzeje Slavonije Osijek, uz zavičajnu zbirku Essekianu čija je i voditeljica bila od 1951. do 1957. god. Osječka bibliografija, u dva tvrdo ukoričena sveska, objavljena je u izdanju Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, Centra za znanstveni rad¹¹ i to u Nizu C Hrvatske bibliografije. To kapitalno djelo Marije Malbaše predstavlja tiskarsko-izdavačku djelatnost u Osijeku od 1742. do 1978. god. Odnosno, obuhvatilo je cjelokupnu dotadašnju tiskarko-izdavačku produkciju bez obzira na jezik na kojemu su knjige tiskane jer osječku sredinu 18. i 19. st. karakterizira višejezičnost i multikulturalnost. Sama Marija Malbaša naglašava važnost ovakve bibliografije kao pomagala i putokaza za upoznavanje prošlosti Osijeka s različitim aspektima, a čije podatke opća povijest ne bilježi.¹² Slično je ustanovio i dr. sc. Aleksandar Stipčević u svojoj recenziji Osječke bibliografije kada je zapisao kako ta bibliografija ima veliko značenje jer u njoj znanstvenici najrazličitijih struka i usmjerenja mogu pronaći obilje građe za svoja istraživanja.¹³

Osječka bibliografija služi kao katalog zavičajne zbirke Essekiane jer se najveći dio tiskovina popisanih u Osječkoj bibliografiji nalazi upravo u toj zbirci. Osječka bibliografija jedan je od najvrjednijih i najdragocjenijih popisa građe u Knjižnici Muzeja Slavonije Osijek, ali i daleko šire jer sadrži zavičajnu građu koja se često ne može pronaći nigdje drugdje. Zavičajna zbirka smještena je u Muzej jer je to bila jedina kulturna ustanova toga tipa u Osijeku krajem 19. i početkom 20. st. Osnivanjem Gradske knjižnice Osijek 8. veljače 1949. god., današnje Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek, briga o prikupljanju i čuvanju zavičajne zbirke pripala je upravo njoj.

Prilikom dugogodišnjega rada na prikupljanju građe, Marija Malbaša obilazila je i ustanove izvan Osijeka kao što su muzeji u Vukovaru, Slavonskom Brodu, franjevački samostani u Našicama, Slavonskom Brodu i Šarengradu, gimnazija u Požegi, NSK i sl.¹⁴ Rezultate svojih bibliografskih istraživanja ona je objavila u nizu priloga tiskanih u Osječkom zborniku. Tako bibliografiju osječkih izdanja zastupljenih u prvom svesku Osječke bibliografije možemo pronaći u Osječkom zborniku od broja IV do VIII, a bibliografiju drugoga sveska u brojevima XI, XIII i XIV-XV. No, Marija Malbaša naglašava kako je u Osječkoj bibliografiji građa „prvi put sabrana na jednom mjestu, raspoređena kronološkim redom, ujednačena u načinu obrade, popunjena

¹¹ Danas Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, *Zavod za znanstveni i umjetnički rad u Osijeku*.

¹² Usp. Malbaša, Marija. *Osječka bibliografija*. Nav. dj., sv. 1, str. 12.

¹³ Usp. Stipčević, Aleksandar. *Marija Malbaša – Osječka bibliografija. Recenzija. Dokument Arhiva Muzeja Slavonije Osijek, [1980]*.

¹⁴ Usp. Erl, Vera. *Doprinos Marije Malbaše istraživanju kulturne povijesti Osijeka i Slavonije. // Izazovi pisane baštine: zbornik radova u povodu 75. obljetnice života Aleksandra Stipčevića. Osijek: Filozofski fakultet, 2005., str. 80.*

novim i potpunijim podacima kao i velikim brojem novih jedinica te popraćena raznim kazalima.¹⁵ Međutim, ona se nije pridržavala međunarodnih standardnih bibliografskih opisa za obradu knjižnične građe, što se može opravdati time što su ti standardi stupili na snagu relativno kasno za izmjenu i prilagodbu njezina kapitalnog djela.

Prvi svezak Osječke bibliografije ima dva urednika – dr. sc. Aleksandra Stipčevića i Vladimira Bayera. Tiskan je u osječkoj Štampi, u nakladi od 800 primjeraka. Za razliku od prvoga sveska, drugi svezak ima tri urednika. Uz dr. sc. Aleksandara Stipčevića, to su još dr. sc. Dušan Čalić i dr. sc. Đuro Berber. Drugi svezak tiskan je tiskarskom poduzeću Minerva u Subotici, u nakladi od 500 primjeraka.¹⁶ Osječka bibliografija sveukupno broji 6.007 bibliografskih jedinica, odnosno 3.295 naslova osječkih tiskovina u prvom svesku i 2.712 u drugom svesku. Prvi svezak zanimljiv je po tomu što popisuje u kojoj se ustanovi nalazi određena knjiga, što ne možemo tvrditi za drugi svezak. Naime, u drugom je svesku riječ o suvremenijim osječkim izdanjima koja se mogu pronaći u većem broju knjižnica te nije bilo potrebno navoditi imena ustanova u kojima se ta izdanja nalaze.¹⁷

Građa Osječke bibliografije obrađena je na temelju viđenoga primjerka, osim u nekim slučajevima kada su podaci preuzeti iz drugih bibliografskih izvora, s naznakom odakle su preuzeti.¹⁸ Prema načinu navođenja građe, Osječka bibliografija smještena je u skupinu popisnih bibliografija jer navodi samo osnovne podatke. Nadalje, s obzirom na vremensko razdoblje u kojem je građa nastala, Osječka bibliografija jest retrospektivna bibliografija jer popisuje građu objavljenu u određenom vremenskom razdoblju, točnije kroz 236 godina. Naime, Osječka bibliografija počinje godinom 1742. jer iz te godine potječe najstarija do tada pronađena i sačuvana osječka tiskovina, a završava godinom 1978. jer već sljedeće godine počinje izlaziti tekuća Hrvatska bibliografija u izdanju NSK.¹⁹ U novije doba dolazi do novih spoznaja. Tako je zanimljivo spomenuti kako je ove, 2009. god. u knjižnici franjevačkoga samostana u Šarengradu pronađena osječka tiskovina pet godina starija od najstarije zapisane u Osječkoj bibliografiji. Riječ je o molitveniku Otajstva vire iz 1737. god., zapisanom na četiri stranice. Time se pomiče granica osječkoga tiskarstva.

Osječka bibliografija organizirana je kroz tri velike cjeline – Uvod na njemačkom i hrvatskom jeziku, Popis bibliografskih jedinica te Kazala, s tim što prvi svezak sadrži i Dodatak, odnosno dvadeset otisnutih naslovnica

¹⁵ Malbaša, Marija. *Nav. dj.*, sv. 1., str. 17.

¹⁶ Ovdje su izneseni samo oni podaci koji se ne bilježe prilikom kataložne obrade. Najvažniji bibliografski podaci zabilježeni su na kataložnom listiću *Osječke bibliografije*.

¹⁷ *Usp. Malbaša, Marija. Nav. dj.*, sv. 2., str. 6.

¹⁸ *Isto*, sv. 1., str. 13.

¹⁹ *Isto*, sv. 2., str. 5.

značajnih djela objavljenih u Osijeku. Osječka bibliografija sadrži nekoliko kazala: Abecedno kazalo imena autora, naziva korporativnih autora i naslova anonimnih publikacija, Kazalo struka i predmeta, Predmetno kazalo za osobna i geografska imena u naslovima publikacija, Popis urednika i priređivača, Popis prevodilaca. Prvi svezak Osječke bibliografije uz navedena kazala sadrži i nekoliko dodatnih od kojih je vrijedno izdvojiti Popis osječkih tiskara te Pseudonime, inicijale i šifre.

Prema mjestu nastanka Osječka bibliografija jest lokalna/mjesna²⁰ bibliografija jer donosi opise knjiga tiskanih i izdanih u gradu Osijeku, a kao takva ulazi u red specijalnih bibliografija obuhvaćajući samo osječku građu, premda ima i neka obilježja opće bibliografije.²¹ Za razliku od opće nacionalne bibliografije Osječka bibliografija ide mnogo više u širinu pa tako obuhvaća knjige i brošure tiskane i izdane u Osijeku, a izuzetno i starija izdanja tiskovina na jednom listu te sitni tisak kulturno-povijesne vrijednosti koji obično ne ulazi u bibliografiju. Evidentirane su i tiskovine izašle u osječkoj nakladi, ali tiskane izvan Osijeka i obrnuto. U Osječku bibliografiju uvršteni su školski izvještaji, godišnji izvještaji različitih osječkih poduzeća, zapisnici sjednica gradskoga poglavarstva i trgovačko-obrtničke komore. Uz to, u drugom svesku Osječke bibliografije uvrštene su i skripte različitih osječkih obrazovnih ustanova, odnosno građa umnožena drugim tehnikama.²² Novine²³ i časopisi nisu obuhvaćeni ovom bibliografijom.

Kao svojevrsan katalog zavičajne zbirke Essekiane, Osječka bibliografija važna je za promicanje i vrednovanje kulturne, povijesne, društvene, obrazovne i ekonomske sredine svoga zavičaja – grada Osijeka i okolice. Ona sadržava vrijedne informacije koje čine dio nacionalnoga fonda. Digitalizacija Osječke bibliografije omogućila bi njezinu dostupnost u elektroničkom obliku, čime bi se potaknulo osvještavanje i upoznavanje populacije sa zavičajnom tematikom.

DIGITALIZACIJA OSJEČKE BIBLIOGRAFIJE

U 21. stoljeću, stoljeću informacijske i komunikacijske tehnologije, institucije kao arhivi, knjižnice i muzeji sve se više oslanjaju na djelovanje putem globalne informacijske infrastrukture. Sve je veći broj informacija dostupnih u elektroničkom odliku, informacija koje možemo preuzeti s

²⁰ *Osječkoj bibliografiji Marije Malbaše prethodile su svega dvije hrvatske lokalne bibliografije – Jadertina Croatica Vjekoslava Maštrovića (1949. god.) i Fluminensia Croatica Tatjane Blažeković (1953. god.).*

²¹ *Malbaša, Marija. Nav. dj., sv. 1., str. 5.*

²² *Isto, sv. 1., str. 13; sv. 2., str. 6.*

²³ *Godine 2003. objavljena je bibliografija osječkih novina. Naime, mr. sc. Marina Vinaj izradila je bibliografiju osječkih novina u Muzeju Slavonije pri čemu je navela više od 300 naslova objavljenih u razdoblju od 1848. do 1945. god.*

bilo kojeg računala spojenoga na internet. Upravo u tom kontekstu digitalizacija građe postaje područje koje ima vrlo velike izgleda za razvoj.²⁴

Digitalizacija predstavlja konverziju originalnoga/analnoga objekta u njegov digitalni oblik/elektronički format. Postupkom digitalizacije tekst u papirnom obliku postaje pogodan za manipulaciju putem računala. Time digitalizirana građa dobiva novu dimenziju te, osim svoje izvorne vrijednosti, ima i dodatnu vrijednost upravo zbog svojstava koje joj osigurava novi, elektronički format.²⁵ Digitalizacija ima brojne prednosti, a neke od njih su: očuvanje građe za nadolazeće generacije, jednostavnost pristupa, građa u digitalnom obliku zauzima milimetre na disku umjesto metre na policama, mogućnost javne dostupnosti građe putem interneta, mogućnost istovremenoga korištenja građe za više osoba iz svih krajeva svijeta i to u bilo koje doba dana i noći, dodatne mogućnosti pretraživanja građe, neograničene mogućnosti daljnje obrade i upotrebe građe i sl.

U posljednja dva desetljeća javlja se potreba otvaranja vrijednih knjižničnih zbirki javnosti putem digitalizacije, odnosno prijenosa knjižnične građe u digitalni oblik. Tako se u Knjižnici Muzeja Slavonije Osijek, na inicijativu dr. sc. Dore Sečić u sklopu projekta Knjižna baština u fondovima hrvatskih knjižnica: izazovi otkrivanja i interpretacije²⁶, rodila ideja o digitalizaciji Osječke bibliografije Marije Malbaše. Kako je zavičajna građa kao simbol lokalne i regionalne baštine polazište svakoga istraživanja, projekt je osmišljen i proširen u suradnji Muzeja Slavonije i Odsjeka²⁷ za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta u Osijeku.

Sam projekt digitalizacije podijeljen je u tri faze:

- digitalizacija Osječke bibliografije,
- digitalizacija naslovnih stranica zavičajnih, osječkih tiskovina,
- digitalizacija same zavičajne građe.

Općenito se proces digitalizacije sastoji od odabira građe, njegove digitalizacije, obrade i kontrole, zaštite od neovlaštenoga pristupa, pohrane i prijenosa, pregleda i korištenja te održavanja digitalnoga gradiva.²⁸ S obzirom na tih sedam koraka vidljivo je kako je digitalizacija zahtjevan, složen, skup i dugotrajan proces.

²⁴ Stančić, Hrvoje. *Digitalizacija*. Zagreb: Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta, 2009. Str. 159.

²⁵ Stančić, Hrvoje. *Očuvanje elektroničkih informacijskih objekata: arhivi, knjižnice, muzeji – zajednička koncepcija*. // *Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture / uredila Tinka Katić*. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004. Str. 28.

²⁶ Taj projekt Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa pokrenula je dr. sc. Dora Sečić kao izvanredni profesor na Filozofskom fakultetu u Osijeku. Projekt je nakon njezina umirovljenja preuzela doc. dr. sc. Jelena Lakuš.

²⁷ Odabir vanjskih suradnika potreban je kako bi se obavili tehnički poslovi, odnosno poslovi skeniranja i obrade podataka. Tehničke poslove prve faze projekta, odnosno digitalizacije Osječke bibliografije obavili su Denis Despot i Domagoj Tominac, studenti informatologije na Odsjeku.

²⁸ Stančić, Hrvoje. *Digitalizacija*. Zagreb: Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta, 2009. Str. 159-160.

Ovim bi projektom započela realizacija dugoročne zaštite zavičajne baštine, odnosno kulturno-povijesne baštine grada Osijeka. Zavičajna zbirka Essekiana sadrži građu od povijesno-umjetničke vrijednosti i intelektualnoga sadržaja za grad Osijek te je potrebno informirati javnost o njezinu postojanju i predstaviti ju kao kulturno dobro. Svrha je samoga projekta povećati pristup i korištenje zavičajnoga fonda Knjižnice, zaštititi vrijednu i jedinstvenu građu pomoću njezinih digitalnih preslika, kao i omogućiti lakše korištenje građe koja se često koristi.

Kako je projekt zamišljen u tri faze, cilj prve faze projekta jest digitalizirati i prezentirati katalog zavičajne zbirke Essekiane (Osječku bibliografiju) te omogućiti njegovu dostupnost, odnosno pretraživanje, korištenje putem službenih mrežnih stranica Muzeja Slavonije Osijek. Potrebno je naglasiti da će iz digitalizirane Osječke bibliografije na internetu biti izuzete one zavičajne tiskovine koje nisu pohranjene u Knjižnici Muzeja Slavonije. Naime, navedeno je kako zavičajna zbirka Essekiana obuhvaća najveći dio tiskovina zastupljenih u Osječkoj bibliografiji jer je bibliografija i rađena po uzoru na tu zavičajnu zbirku. Ipak, neke tiskovine svoje su mjesto pronašle u drugim ustanovama (knjižnicama, samostanima, školama). Prva faza projekta je pri samom kraju. Zgotovljena je digitalizacija Osječke bibliografije te je sada u pripremi njezino postavljanje na mrežne stranice Muzeja.

Druga faza projekta bila bi digitalizacija naslovnica osječkih tiskovina, počevši od onih najstarijih. Naime, na taj bi se način svakoj digitaliziranoj bibliografskoj jedinici Osječke bibliografije pridružila fotografija same naslovnice određene tiskovine. Time bi korisnici uz potrebne podatke o konkretnom djelu imali i dostupnu fotografiju na internetu.

Treća, najpospešnija i završna faza projekta bila bi digitalizacija cjelovite zavičajne građe. Digitalizacijom svoje zavičajne građe Knjižnica omogućuje pristup jedinicama građe, odnosno vrijednim i jedinstvenim primjercima kulturne, povijesne i znanstvene baštine.²⁹ Naime, stvaranje digitalnih preslika predstavlja oblik trajnoga čuvanja građe, ali i način da građa postane vidljiva i dostupna najširem krugu korisnika. U zavičajnoj zbirci Essekiana mnogo je rijetke i osjetljive građe koja bi se digitalizacijom mogla sačuvati od oštećenja, a time bi se ujedno olakšao pristup informacijskom sadržaju koji ta građa prenosi.

S obzirom na važnost takve građe za Osijek, valjalo bi u projekt uključiti i lokalnu zajednicu koja bi prepoznavanjem takve građe u cjelokupnoj osječkoj priči i svojim doprinosom uvelike pomogla u ostvarenju samoga projekta. Ovaj projekt digitalizacije samo je jedan u nizu takvih projekata u Republici Hrvatskoj, te bi se kao takav izvrsno uklopio u nacionalni projekt

²⁹ O digitaliziranoj baštini. <http://www.nsk.hr/HeritageUnits.aspx?id=197> (2009-06-04)

Hrvatska kulturna baština, odnosno u projekt koji okuplja i predstavlja raznoliku digitalnu građu/zbirke hrvatske kulturne baštine.

ZAKLJUČAK

Knjižnice, arhivi i muzeji u svojim „spremištima“ okupljaju mnogu vrijednu i raritetnu građu do koje je teško doći. Tu se nameće pitanje digitalizacije kao procesa koji bi uvelike mogao pomoći u otvaranju tih ustanova i njihovih zbirki javnosti. Zato jer Muzej Slavonije u suradnji s Odsjekom informacijskih znanosti Filozofskoga fakulteta u Osijeku i započeo projekt digitalizacije najznačajnije zbirke Knjižnice Muzeja, odnosno zavičajne zbirke Essekiane. Digitalizacija Osječke bibliografije, svojevrsnoga kataloga zavičajne zbirke, samo je prva faza projekta i prvi korak u približavanju zavičajne zbirke grada Osijeka široj javnosti. Potaknuti pronalaskom zasa-da najstarije osječke tiskovine u Šaregradu, javlja se i mogućnost nadopunjavanja Osječke bibliografije novopronađenim djelima. Digitaliziranom i mrežno dostupnom Osječkom bibliografijom osigurale bi se informacije o najstarijoj građi zavičajne zbirke Essekaine. Time bi korisnici mogli dobiti informaciju o sadržaju same zbirke, pristup podacima bio bi lakši i učinkovitiji, a ubrzali bi se i olakšali poslovi knjižničara unutar Knjižnice. Ostvarenjem svih faza ovoga projekta Knjižnica bi osigurala mrežno dostupnu zavičajnu zbirku, odnosno elektroničku uslugu od neprocjenjive važnosti koju bi korisnici mogli koristiti neovisno o tome gdje se nalaze i u koje doba dana pretražuju.

Literatura

1. Bibliografija. // Hrvatske enciklopedija. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 1999-2009. Sv. 2. 2000. Str. 101-103.
2. Blažević, Dorica. Retrospektivna konverzija knjižničnih kataloga: iskustva nekih inozemnih knjižnica i Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu. /// Vjesnik bibliotekara Hrvatske 49, 2 (2006), str. 22-32.
3. Burić, Vesna. Hemeroteka Muzeja Slavonije Osijek. // Osječki zbornik 20 (1989), str. 123-146.
4. Burić, Vesna. Stara Gimnazijska knjižnica kao cjelina u knjižnici Muzeja Slavonije. // Osječki zbornik 21 (1991), str. 175-200.
5. Burić, Vesna. Zavičajne zbirke: svrha i način. // Osječki zbornik 20 (1989), str. 213-224.
6. Erl, Vera. Doprinos Marije Malbaše istraživanju kulturne povijest Osijeka i Slavonije. // Izazovi pisane baštine: zbornik radova u po-

- vodu 75. obljetnice života Aleksandra Stipčevića / uredila Tatjana Aparac-Jelušić. Osijek: Filozofski fakultet, 2005. Str. 79-102.
7. Malbaša, Marija. Osječka bibliografija. Osijek: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, Centar za znanstveni rad, 1981-1985.
  8. Nacionalni program digitalizacije arhivske, knjižnične i muzejske građe. Zagreb, 2006.
  9. O digitaliziranoj baštini. <http://www.nsk.hr/HeritageUnits.aspx?id=197> (2009-06-04)
  10. Pejić, Ilija. Zavičajna zbirka kao jedan od oblika djelovanja knjižničara u društvenoj zajednici. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 39, 1/2 (1996), str. 111-117.
  11. Smjernice za odabir građe za digitalizaciju: radna verzija. Zagreb, 2007.
  12. Stančić, Hrvoje. Digitalizacija. Zagreb: Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta, 2009.
  13. Stančić, Hrvoje. Digitalizacija građe. // Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture / uredile Mirna Willer i Tinka Katić. Zagreb: Hrvatsko muzejsko društvo, 2000. Str. 64-70.
  14. Stančić, Hrvoje. Očuvanje elektroničkih informacijskih objekata: arhivi, knjižnice, muzeji – zajednička koncepcija. // Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture / uredila Tinka Katić. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004. Str. 26-35.
  15. Stipčević, Aleksandar. Marija Malbaša – Osječka bibliografija. Recenzija. Dokument Arhiva Muzeja Slavonije, [1980].
  16. Vuković-Mottl, Srna. Zavičajna zbirka. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 21, 1-4 (1975), str. 17-25.